

De Zeeuwse Prikkebeen

20^e jaargang no. 2, augustus 2012

Informatie over de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland

De Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland is een zelfstandige natuurclub die zich inzet voor behoud en herstel van de vlinder- en libellenfauna in Zeeland. Dit gebeurt door onderzoek, voorlichting en educatie.

De Zeeuwse Prikkebeen is de nieuwsbrief van de Vlinder- en Libellenwerkgroep Zeeland en verschijnt 3 keer per jaar.

Voorzitter/Secretaris: Henny Waanders, Donkerstraat 42, 4463 VW Goes
telefoon 0113-270436, secretaris@vlinlibzeeland.nl

Penningmeester: Angelique Belfroid, Dorpsstraat 50, 4352 AD Gapinge,
a.belfroid@zeelandnet.nl

lid: Ralf Josse, Nieuwlandseweg 3, 4389 VA Rithem
telefoon 06-51535257 aucuparia@zonnet.nl

lid: Henk Wagenaar, Voorburcht 16, 4421 EN Kapelle
telefoon 0113-343987, henkw16@tele2.nl

Activiteitencoördinator: Peter Geene, Halve Maanstraat 57, 4356 BN Oostkapelle
telefoon 0118-584467, famgeene@zeelandnet.nl

Contactpersonen regio's:

Walcheren: Anton Baaijens, Grote Abeele 40, 4388 VW Oost-Souburg
telefoon 0118-635563, famba@zeelandnet.nl

Noord- en Zuid-Beveland: Henk Wagenaar, telefoon 0113-343987
henkw16@tele2.nl

Schouwen Duiveland: Vacant

Oost-Zeeuws-Vlaanderen: Joop de Bakker (Insectenwerkgroep de Steltkluit)
telefoon 0114-690482, jdbakker@zeelandnet.nl

West-Zeeuws-Vlaanderen: Anna Almekinders ('t Duumpje)
anna.almekinders@net.hcc.nl

Redactie: Henny Waanders (zie boven)
Angelique Belfroid (zie boven)
Floor van Lamoen, Statenhof 3, 4463 TV Goes, fvanlamoen@planet.nl

Versturen Prikkebeen: Mineke de Feiter, Esdoornstraat 15, 4431 DH
's Gravenpolder, mdef@xs4all.nl

Kopij inleveren: 15 februari / 15 juli / 15 november bij Henny Waanders

Contributie en giften op: Postbanknummer 0140442 t.n.v. Vlinder- en
Libellenwerkgroep Zeeland, Dorpsstraat 50, 4352 AD Gapinge.

Contributie: leden minimaal €10,00 en donateurs minimaal €12,50

Website: <http://www.vlinlibzeeland.nl>

Er is een e-mail-discussiegroep over vlinders en libellen in Zeeland:
VLZEE@yahoo.com. Geïnteresseerden kunnen zich aanmelden bij Floor
Arts arts@zeelandnet.nl.

De Prikkebeen en de Digitale prikkebeen zijn bedoeld voor betalende leden en
donateurs. Om die reden is kopiëren zonder toestemming niet toegestaan.

ISSN: 2210-225

Inhoud

Van de Voorzitter/secretaris	1
Op de bres voor de Zeeuwse Zes	1
Vlinders herkennen in de vlucht.....	2
Verslag excursie Kop van Schouwen 020612.....	4
Libellen kijken in Zeeland 4, Overige juffers.....	9
De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden. Tandvlinders deel 10.	15
Bijzondere waarnemingen	19
Nachtvlinderfoto's	21
Werkmorgen in het duingebied bij Biggekerke	22
Activiteiten programma 2012.....	23

Van de Voorzitter/secretaris

Henny Waanders

U bent gewend om hier een andere naam boven te zien staan en kent mij als secretaris. Peter Geene's statutaire periode was echter afgelopen en stelde zich niet meer beschikbaar als voorzitter. Peter kon zijn voorzitterschap niet meer combineren met zijn werkzaamheden in de gemeentelijke politiek. Ik heb zijn taak overgenomen en wil de secretariaatwerkzaamheden ook blijven uitvoeren, vandaar dat er nu voorzitter/secretaris boven staat.

Peter, bedankt voor je jarenlange inzet. Tijdens jouw periode als voorzitter is o.a. de libellenatlas tot stand gekomen en is het Nachtvlinderproject opgestart. Dit nachtvlinderproject gaat zijn laatste onderzoeksjaar in wat betreft het verzamelen van waarnemingen. Binnenkort zal er begonnen worden om tot een nachtvlinderatlas te komen en we zijn al begonnen met het verzamelen van fotomateriaal. Zie blz.21.

Daarnaast willen we de dagvlinders weer meer aandacht geven. Het bestuur is bezig om voor komend jaar een paar specifieke soorten in het daglicht te zetten en we vertrouwen erop dat onze leden dit zullen omarmen.

U zal hier nog veel van horen.

Op de bres voor de Zeeuwse Zes

Henny Waanders

De afgelopen jaren heeft onze vereniging veel aandacht besteed aan het tot stand komen van de libellenatlas en het nachtvlinderproject. Hierbij is de

aandacht voor de dagvlinders een beetje op de achtergrond geraakt. Dit willen we weer goed maken.

Daartoe heeft het bestuur een actie bedacht met de volgende slogan:

OP DE BRES VOOR DE ZEEUWSE ZES!

De actie omvat zes Zeeuwse dagvlindersoorten waar wij extra aandacht aan willen schenken, waarvan minimaal 3 rodelijstsoorten.

Op 18 mei heeft Henk Wagenaar via de e-mail naar de leden een oproep gedaan om aan te geven welke soorten, volgens hen, het nodig hebben om meer aandacht te krijgen en mee moeten doen aan deze actie.

Hiernaast ziet u de uitslag van de door de leden gekozen dagvlindersoorten.

Met de bovenste zes soorten gaan we aan de slag:

1. Kleine parelmoervlinder, RL (status: kwetsbaar)
2. Bruin blauwtje, RL (status: gevoelig)
3. Groot dikkopje, RL (status: gevoelig)
4. Argusvlinder
5. Heivlinder, RL (status: gevoelig)
6. Grote vos, RL (status: ernstig bedreigd)

Kleine Parelmoervlinder	15.5%
Bruin blauwtje	14.1%
Groot dikkopje	14.1%
Argusvlinder	14.1%
Heivlinder	14.1%
Grote vos	8.5%
Citroenvlinder	2.8%
Landkaartje	2.8%
Kleine vos	2.8%
Koninginne page	1.4%
Gele luzernevlinder	1.4%
Oranje luzernevlinder	1.4%
Oranje zandoogje	1.4%
Koevinkje	1.4%
Zwartsriet dikkopje	1.4%
Dagpauwoog	1.4%
Hooibeestje	1.4%

Nu de doelsoorten bekend zijn willen we voor elke soort een plan op te zetten. In het decembernummer komen we hier op terug, zodat we aankomend jaar met deze actie kunnen starten.

Vlinders herkennen in de vlucht

Angelique Belfroid

Het is (op moment van schrijven 16 juli) nauwelijks te merken dat het voorjaar is overgegaan in de zomer. De mooie dagen zijn nog steeds op de vingers van 1 hand te tellen. Dat betekent hoopvol binnen zitten, wachtend op mooi weer. Maar ondanks dat mindere weer vliegt er dan toch soms nog een vlinder langs. Te snel natuurlijk om op naam te brengen. En op mooie dagen vliegen alle vlinders te snel langs. Of toch niet?

Eigenlijk is het een stuk minder lastig om vliegende vlinders op naam te brengen dan het op het eerste gezicht lijkt. Als we het tenminste hebben over de grotere vlinders, want de kleintjes zie je sneller over het hoofd. Neem bijvoorbeeld de witjes. Groot koolwitje, Klein koolwitje, Klein geaderd witje en Oranjetipje. Het mannetje Oranjetipje is natuurlijk al van verre te herkennen aan, z'n naam zegt het al, oranje tipjes. Het vrouwtje is iets lastiger, maar echt niet onmogelijk. Ze vliegen namelijk nooit snel langs! Ziet u ergens bij judaspenning of look-zonder-look een klein fragiel wit vlindertje rondfrummelen, loop dan toch eens naar buiten. Grote kans dat het een vrouwtje Oranjetipje is, te herkennen aan de mooie marmerpatroon aan de onderkant van de vleugels.

Groot koolwitje

Groot en Klein koolwitje zijn inderdaad groot en klein, maar dat is wel wat lastig te zien soms. Ze vliegen bovendien allebei stevig door. Maar wat direct opvalt als een Groot koolwitje langskomt, zijn de duidelijke donkere, bijna zwarte vleugelranden of punten. Als die ontbreken bij een snel langsvliegend witje, dan is het waarschijnlijk een Klein koolwitje. Een Klein geaderd witje zou dan ook nog kunnen, maar dat zijn nooit van die rappe vliegers, die fladderen meer. Hier komt dan ook de eerste complicerende factor: rondscharrelende witjes zijn of Klein koolwitjes, of Klein geaderd witjes. Verrekijker erbij dus of toch ook even naar buiten.

Klein koolwitje

Vanuit hun uitkijkposten op een lekker warm plekje bewaken ze hun territoria, en doen dan af en toe een uitval om weer terug te keren naar hun zitplekje. Met hun oranje kleur zijn ze alleen maar te verwarren met de Kleine vos (en voor sommige geluksvogels de Grote vos, maar dat zullen we hier maar even buiten beschouwing laten), maar die vliegen meer zoals je verwacht bij

Andere vlinders die bij koud weer actief zijn, zijn de brandnetelvlinders: Dagpauwoog, Atalanta, Kleine vos, Gehakkelde aurelia. De laatste heeft een hele aparte vlucht, met zijn vleugels vooral in een soort horizontale glijvlucht afgewisseld door een enkele vleugelslag. Meer een zweefvlinder. Gehakkelde aurelia's zijn bij minder weer vooral actief in de namiddag, als het een beetje is opgewarmd.

gewone vlinders.

Dagpauwoog en Atalanta zijn verbazingwekkend genoeg het lastigst. Ze kunnen allebei zeer snel langs vliegen, waardoor je maar een fractie van een seconde zicht hebt, en ze komen allebei erg donker over. Het meest opvallend in dit geval vind ik zelf de rode band en witte markering bij de Atalanta. Als die niet aanwezig is dan gok ik zelf altijd op de Dagpauwoog, en dat blijkt ook bijna altijd juist.

Blijven er nog twee algemene

Klein geaderd witje

vlinders over die ook vanuit de luie stoel zeer goed op naam te brengen zijn: het Boomblauwtje en het Bont zandoogje. Het Boomblauwtje valt op als een erg klein blauw vlindertje dat helemaal omhoog dwarrelt en die je dan ineens weer ziet, dan weer niet. Een klein stukje zilverpapier wat je omhoog gooit. Zolang hij langs de bomen omlaag of omhoog dwarrelt, is het nog wel mogelijk hem te volgen, maar tegen de lucht verdwijnt hij helemaal. Echt onmiskkenbaar. Ook onmiskkenbaar is het Bont zandoogje, die met z'n veel langere vliegtijd (mei tot september) dan zijn broertje het Bruin zandoogje, ook onder mindere weersomstandigheden vliegt. Bij mooi weer en in het juiste seizoen vliegen ze allebei, maar het Bont zandoogje geeft bij warm weer de voorkeur aan schaduw. En tja, eigenlijk zijn die vlekjes toch ook wel heel duidelijk, toch?

Verslag excursie Kop van Schouwen 020612

Henk Wagenaar

Om 2 uur verzamelde de groep deelnemers aan de excursie zich bij de P-plaats aan de A.v.d.Weijdeweg bij Burgh-Haamstede. Piet de Keuning, boswachter bij SBB, was onze excursieleider. Hij besloot om niet op deze plaats het terrein in te gaan, omdat we dan eerst een heel eind moesten lopen. Daarom verplaatsten we ons per auto naar de noordkant van dit terrein: het gebied bij Nieuw-Haamstede. Daar werden de auto's geparkeerd, de parkeermeters gespekt en vervolgens lopend het terrein verkend. Dus: achter boswachter Piet aan. Doel was: het bekijken van enige poelen in de Meeuwenduinen. Natuurlijk was iedereen (11 deelnemers) benieuwd welke soorten we zouden zien. Welnu: dat viel helemaal niet tegen. Zo'n beetje alles wat er aan flora en fauna werd gezien werd genoteerd. Het resultaat is in onderstaande overzichten te zien.

Na een viertal poelen te hebben bezocht was het tijd om terug te gaan naar de auto's, om niet het risico te lopen op een bekeuring omdat de parkeertijd voorbij was. Vervolgens zijn we iets verder gereden naar de Verklikkerduinen,

waar we nog een kijkje namen bij de poelen waar we vorig jaar de witsnuitlibel aantroffen. Helaas vonden we die soort deze keer niet. Wel werd er een Roodbandbeer gezien, maar deze dagactieve nachtvlinder bleef helaas niet zitten om goed te kunnen fotograferen.

Leukste soort voor mij was deze middag de zwervende heidelibel, die zich prima op de gevoelige plaat liet vastleggen. Het weer was tijdens deze excursie prima. Toen we de excursie afsloten betrok de lucht en de eerste druppels dienden zich aan. Piet de Keuning werd bedankt voor het leiden van deze interessante en leerzame excursie, en iedereen ging voldaan weer huiswaarts.

Met dank aan Kees Los die m.n. de lijst met namen van planten heeft aangevuld.

Waarnemingen excursie VLZ Kop van Schouwen 020612

Locatie: A.v.d.Weijdeweg Burgh

SOORT	AANTAL EX.
Koekoek	1 (gehoord)
hooibeestje	4
Ekster	1

Locatie: Meeuwenduinen Nieuw-Haamstede

1e poel en weg daar naartoe

SOORT	AANTAL EX.
Bont zandoogje	3
Gewone bandspanner	2
Sint-jacobsvlinder	1
Icarusblauwtje	1 man

Hooibeestje	2
Lantaarntje	5
Watersnuffel	3
Zwervende heidelibel	1
Grote keizerlibel	2
Gewone oeverlibel	1
Tengere grasjuffer	2
Gewone ossentong	
Steen-/zandanjer?	
Dravik	
Zandhoornbloem	
Mannetjes-ereprijs	
(stijve) waterranonkel	
Zachte ooievaarsbek	
Witte klaver	
Grote weegbree	
Smalle weegbree	
Hondsdrif	
Pinksterbloem	
Stijve waterranonkel	
Penningkruid	
Brede stekelvaren	
Reukgras	
Schapenzuring	
Koekoek	1 gezien/ge hoord
Groene specht	1
Nachtegaal	1
Grasmus	1
Kauw	1
Gierzwaluw	
Groene kikker + kikkervisje	
zanddoorntje	

2e poel

De Zeeuwse Prikkebeen

Meidoornstippelmot- rupsen	
Hooibeestje	1
Kardinaalsmutsstippelm ot-rups	
Vogelkersstippelmot- rupsen	
Bont zandoogje	
Tengere grasjuffer	3
Watersnuffel	16
Grote keizerlibel	1 man
Azuurwaterjuffer	12
Gewone oeverlibel	2 man
Fitis	1
Nachtegaal	1
Gierzwaluw	14
Huiszwaluw	1
Meerkoet	1
Groene kikker	
Waterpest	
Kranswier	
Gaasvlieg	1

3e poel

Sint-jacobsvlinder	1
Azuurwaterjuffer	10
Lantaarntjes	3
Zwervende heidelibel	1
Platbuik	2
Grote keizerlibel	2 man
Viervlek	1 vrouw
Fitis	1
Nachtegaal	1
Zwartkop	1
Nijlgans	2
Buizerd	1
Grasmus	1

Roodborsttapuit	1 man
(drijvend) fonteinkruid spec.	
Watergentiaan	
Kruipwilg	
Rozenkever	1

4e poel

Sint-jacobsvlinder	1
Zilverstreep	1
Bont zandoogje	1
Grasmot spec.	1
Azuurwaterjuffer	10
Lantaarntjes	3
Zwervende heidelibel	1
Platbuik	2
Grote keizerlibel	2 man
Viervlek	1 vrouw
Watersnuffel	9
Leeuwerik (boom?)	1
Graspieper	1
Witte kwikstaart	2
Kneu	2
Ekster	1
Vlaamse gaai	1
Blauwe reiger	1
Zwartkop	1
Kraai	3
Vink	1
Jakobskruiskruid	
Darmwier-spec	
Gewone rolklaver	
Madeliefje	
Zachte dravik	
IJle dravik	
Fluitenkruid	
Gewone hoornbloem	
Grote brandnetel	
Gewoon biggenkruid	

Herderstasje	
Amerikaanse vogelkers	
Muurpeper	
Reigersbek	
Buntgras	
Groene kikker	
Bastaardzandloopkever	1

Locatie: Verklikkerduinen Nieuw-Haamstede

1e poel

Roodbandbeer	1
Hooibeestje	2
Tengere grasjuffer	3
Watersnuffel	10
Grote keizerlibel	2
Azuurwaterjuffer	14
Viervlek	2
Lantaarntje	7
Vuurjuffer	
Gewone poelslak	
Bruine kikker	
Groene kikker	
Rode klaver	
Gewone rolklaver	
Witte klaver	
Speerdistel	
Egelboterbloem	
Schapenzuring	
Hondsdrif	
Greppelrus	
Pitrus	
Nachtegaal	

Locatie: Verklikkerduinen Nieuw-
Haamstede
2e poel

Kroosvlindertje	4
Tengere grasjuffer	3
Watersnuffel	10
Grote keizerlibel	3
Azuurwaterjuffer	9
Gewone oeverlibel	2
Lantaarntje	6
Viervlek	1
Moeraswalstro	
Kale jonker	
Kamperfoelie	
Hop	
Wilde liguster	
Duindoorn	
Vlier	

Kleefkruid	
Viltig kruiskruid	
Kranswier	
Kruipwilg	
Grote brandnetel	
Vlasbekje	
Groene kikker	

Libellen kijken in Zeeland 4, Overige juffers

Henny Waanders

Na bespreking in de vorige nummers van de heidelibellen en de pantserjuffers, nemen we de overige juffers eens onder de loep.

En waarom zouden we niet beginnen met de meest voorkomende libel in Nederland, het Lantaarntje.

Foto 1: Lantaarntje ♂

Deze soort is dan ook maar meteen de makkelijkste te determineren libel.

Het Lantaarntje dankt zijn naam aan het blauwe segment aan het einde van zijn overigens geheel zwarte rugzijde bij de mannetjes.

De enige juffer die daar veel op lijkt is het mannetje van de Tengere grasjuffer, maar die zal u niet vaak tegenkomen en daarom gaan we daar verder niet op in. De vrouwtjes van het Lantaarntje zijn wat minder goed te herkennen, maar langs de meeste rietkragen kom je veel paringswielen van Lantaarntjes tegen. Dus herken je het mannetje, dan zie je ook de bijbehorende vrouwtjes. De vrouwtjes hebben heel veel kleurvariatie, waarbij sommige ook dezelfde kleur en tekening als de mannetjes hebben.

Fo

Foto 2: Watersnuffel ♂

Veel groter is de Watersnuffel. Ik heb deze soort bijna nog nooit op Zuid-Beveland gezien, maar aan het Rozenven onder Roosendaal heb ik eens een hele blauwe waas van Watersnuffels gezien. Het moeten er vele tienduizenden zijn geweest.

Oranjezon en de Zeepeduinen zijn de grootste vindplaatsen in Zeeland. Het mannetje is goed herkenbaar aan 'schoppen'vlek op segment 2.

Beide seksen hebben een bredere, lichtere schouderstreep dan de daaronder liggende (zwarte)schoudernaadstreep, die overigens ook een karakteristieke knik naar onder heeft. Zie foto 2 en 3.

Foto 3: Watersnuffel ♀

Foto 4: Azuurwaterjuffer ♂

Ongeveer even groot als de Watersnuffel is de Azuurwaterjuffer. Deze is wat beter over de provincie verdeeld. U kunt hem vaak tegenkomen. Het mannetje is goed te herkennen aan het U-vormige figuur op segment 2. Bij de vrouwtjes is de bovenkant van het achterlijf bijna geheel zwart en de onderkant meestal lichtgroen of lichtblauw.

Foto 5: Azuurwaterjuffer ♀

Foto 6: Variabele waterjuffer ♂

Een andere in Zeeland veel voorkomende juffer is de Variabele waterjuffer.

Foto 7: Variabele waterjuffer ♀

De naam zegt het al. Deze soort komt in vele variaties voor.

Over het algemeen maakt deze soort door zijn vele zwarte tekeningen een veel donkere indruk dan de twee voorgaande besproken soorten. Bij de mannetjes is de blauwe schouderstreep meestal onderbroken en lijkt dan op een (blauw) uitroepteken (zie foto 6, rechter pijl) en hebben de figuren op het achterlijf lange zijspitsen (zie foto 6, linker pijl).

Bij de vrouwtjes is het achterlijf meestal voor driekwart zwart.

De vrouwtjes lijken veel op de vrouwtjes van de Azuurwaterjuffer.

We hebben nu de meeste Zeeuwse blauwe waterjuffers besproken.

En als u nu wilt stoppen met verder lezen, dan kan ik u gerust stellen. De volgende juffers zijn veel eenvoudiger uit elkaar te houden.

In de grote vijver in het Poelbos bij Goes tel ik regelmatig 200 á 500 Kleine roodoogjuffers.

Foto 8: Kleine roodoogjuffer ♂

De naam zegt het al. De mannetjes hebben vuurrode ogen en zijn dus heel eenvoudig te herkennen.

Foto 9: Kleine roodoogjuffer ♀

Met klein wordt bedoeld, ongeveer even klein als het Lantaarntje.

De vrouwtjes van de Kleine roodoogjuffer hebben geen rode ogen, de ogen zijn aan de onderkant groenig en lijken een beetje op de vrouwtjes van het Lantaarntje maar geven een donkerder indruk, bovendien is de onderkant van de rug meestal ook groenig.

Als er een Kleine roodoogjuffer is moet er ook een Grote roodoogjuffer zijn. En die lijken op elkaar.

Foto 10: Grote roodoogjuffer ♂

Het verschil tussen de Kleine roodoogjuffer en de Grote roodoogjuffer is bij mannetjes aan de zijkant te zien. Bij de Kleine roodoogjuffer is segment 2 en 8 aan de onderkant blauw en bij de Grote roodoogjuffer niet.

Veel eenvoudiger, zelfs van een grotere afstand, is de Vuurjuffer te herkennen, met heel veel rood en zwarte poten.

Foto 11: Vuurjuffer ♂

Meer valt er niet over te zeggen, behalve dan dat het borststuk en vooral de ogen prachtige kleuren hebben. Deze soort is de vroegste libel die vanaf april is waar te nemen.

Er zijn nog meer juffersoorten in Zeeland, maar met bovenstaande kennis en de opgedane kennis uit de vorige 'Libellen kijken in Zeeland', kunt u naar schatting 95% van de Zeeuwse juffers op naam brengen. Succes!

Bron: Libellen in Zeeland, Fauna Zeelandica
Veldgids Libellen, van de KNNV, ISBN 978 90 5011 264 2

De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden. Tandvlinders deel 10.

Henk Wagenaar

De tiende soort die door Boer Leffef behandeld wordt is: **Eligmodonta ziczac**, tegenwoordig **Notodonta ziczac** genoemd. De Nederlandse naam is: **kameeltje**. Boer Leffef schreef: "Wat minder dan de vorige". Tot zover de zeer summiere beschrijving door Boer Leffef van deze soort.

Kenmerken

Na de dromedaris is het kameeltje aan de beurt. Dit is een nachtvlinder die (redelijk) goed te herkennen is. Op de bruinachtig-gele voorvleugels zit op het middenveld langs de voorrand een witachtig vlak, dat aan de buitenzijde begrensd wordt door een opvallende zwartbruine haakvormige vlek. Deze tekening vormt een belangrijk onderscheidend kenmerk, hoewel de kleur en de intensiteit enigszins kan variëren.

De lengte van de voorvleugels bedraagt 17 tot 24 mm. De spanwijdte komt daarmee uit op zo'n 40-45 mm. Het mannetje en het vrouwtje hebben

verschillende antennes. Bij het mannetje betreft het gekamde antennes, terwijl die van het vrouwtje borstelig zijn.

De *waardplant* is wilg en (ratel)populier.

Levenscyclus, vliegtijd en gedrag

De soort vliegt van half april tot eind september in twee generaties. De vlinders komen op licht.

De rups varieert in kleur van bleek grijsachtig-groen tot purperachtig-rose. De segmenten 5 en 6 hebben opvallende bulten op de rugzijde. Op segment 11 treffen we een kleinere bult aan. Over de rugzijde van de eerste drie segmenten loopt een brede, donkergroene middenband. De kop van de rups is witachtig met zwartachtig-groene stippen. In rust is het achterste gedeelte van het lijf opgericht.

De rups kan 35-40 mm. lang worden.

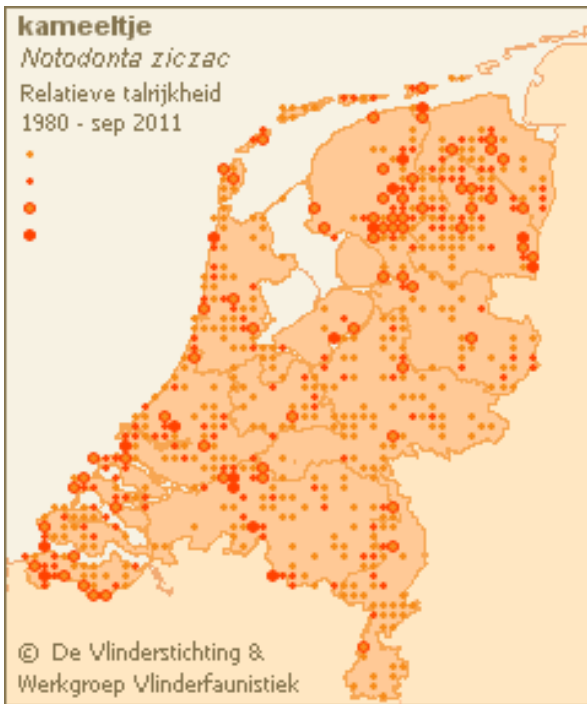
Deze is aan te treffen in de periode juni-september. Rupsen worden vaak gevonden op jonge bomen op open plekken. Ze lijken erg opvallend, maar in werkelijkheid bootsen ze vrij nauwkeurig de kronkelige blaadjes na en eventuele galappels die op de bladeren van de voedselplanten kunnen voorkomen. In de herfst vindt de verpopping plaats.

De soort overwintert als pop in een losse cocon in de grond. Vanaf half april kunnen de eerste vlinders worden waargenomen.

Voorkomen

Het kameeltje is een vrij gewone soort die verspreid over Nederland voorkomt. De soort wordt aangetroffen in (liefst vochtige) bossen, parken, struwelen en tuinen.

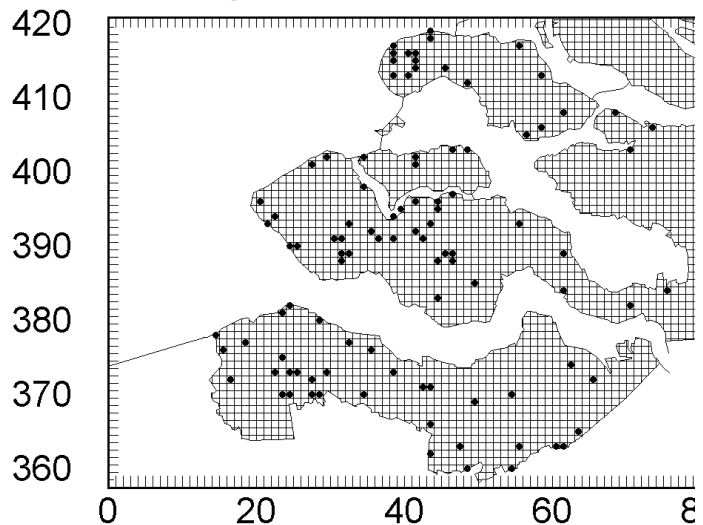

Voorkomen in Zeeland

In Zeeland komt het kameeltje in nagenoeg alle regio's voor. Vanaf 1998 is het kameeltje in bijna 100 kilometerhokken in Zeeland waargenomen. Het betreft 278 vindplaatsen en 368 exemplaren.

In 2011 werden 38 exemplaren doorgegeven aan onze nachtvlindercoördinator (33 vindplaatsen). In 2010 werden 60 exemplaren geteld in Zeeland (53 vindplaatsen).

kameeltjes

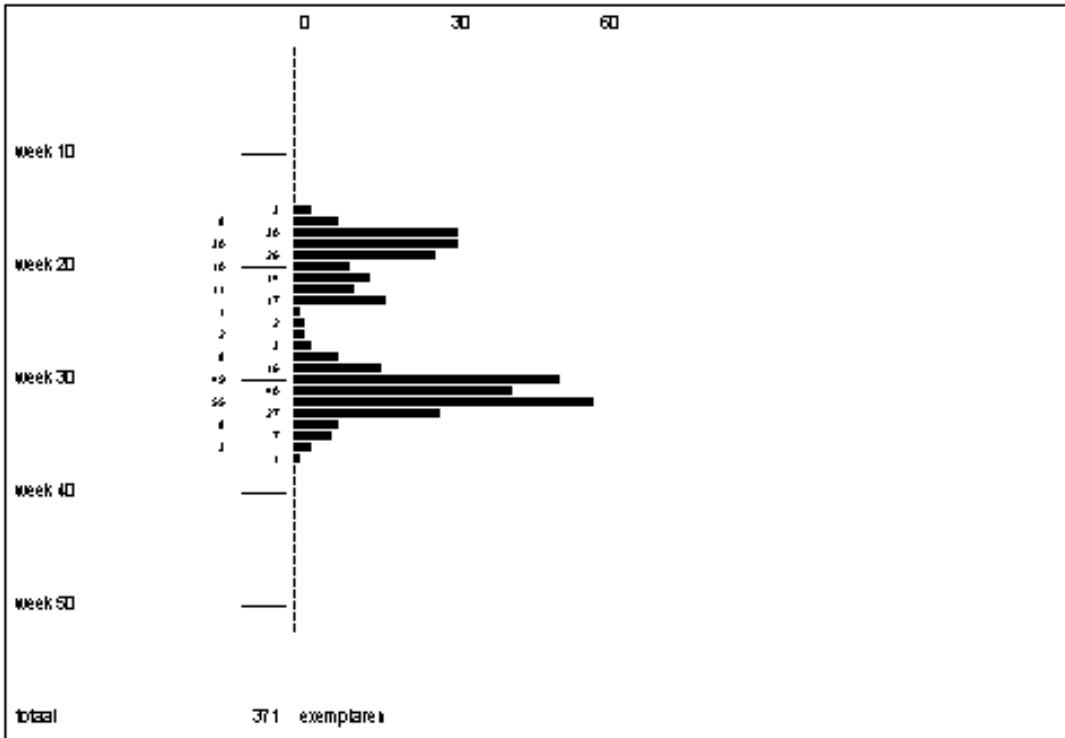

• *Notodonta ziczac* (99 hokken)

Aan de vliegtijdengrafiek is duidelijk te zien dat in week 30-31-32 de meeste exemplaren vliegen. Dat komt ongeveer overeen met de laatste week van juli en de eerste helft van augustus. De vlinders die dan gezien worden behoren tot de 2^e generatie. De 1^e generatie heeft een piek rond week 17 en 18 (de laatste week van april en de eerste week van mei).

Notodonta ziczac

Mocht iemand aanvullingen of interessante dingen hebben over deze soort, laat het me weten, dan komt dat volgende keer terug.

Geraadpleegde bronnen:

De lepidopterologische betekenis van de Schouwse duin- en vroongronden, W.J.Boer Leffef, 1977. Uitgave van Rijksinstituut voor Natuurbeheer, Leersum 1980.

Nachtvlinders, veldgids met alle in Nederland en België voorkomende soorten; Waring, P. en Townsend, M.

Nachtvlinders in Zeeland jaarverslag 2010 en 2011; Baaijens, A.M. en Joosse, R.

Rupsen van Europese dag- en nachtvlinders; Carter, D.J. en Hargreaves, B.

www.vlindernet.nl

Bijzondere waarnemingen

Henny Waanders

Regelmatig worden er door onze leden waarnemingen gedaan waarvan ik denk "Wouw" wat prachtig!

Gijs van Zonneveld heeft op 4 augustus, tijdens het jaarlijkse tuin-tel-weekend een vlinder in zijn tuin gespot die hij niet dagelijks te zien krijgt.

Keizermantel♀

Foto: Gijs van Zonneveld

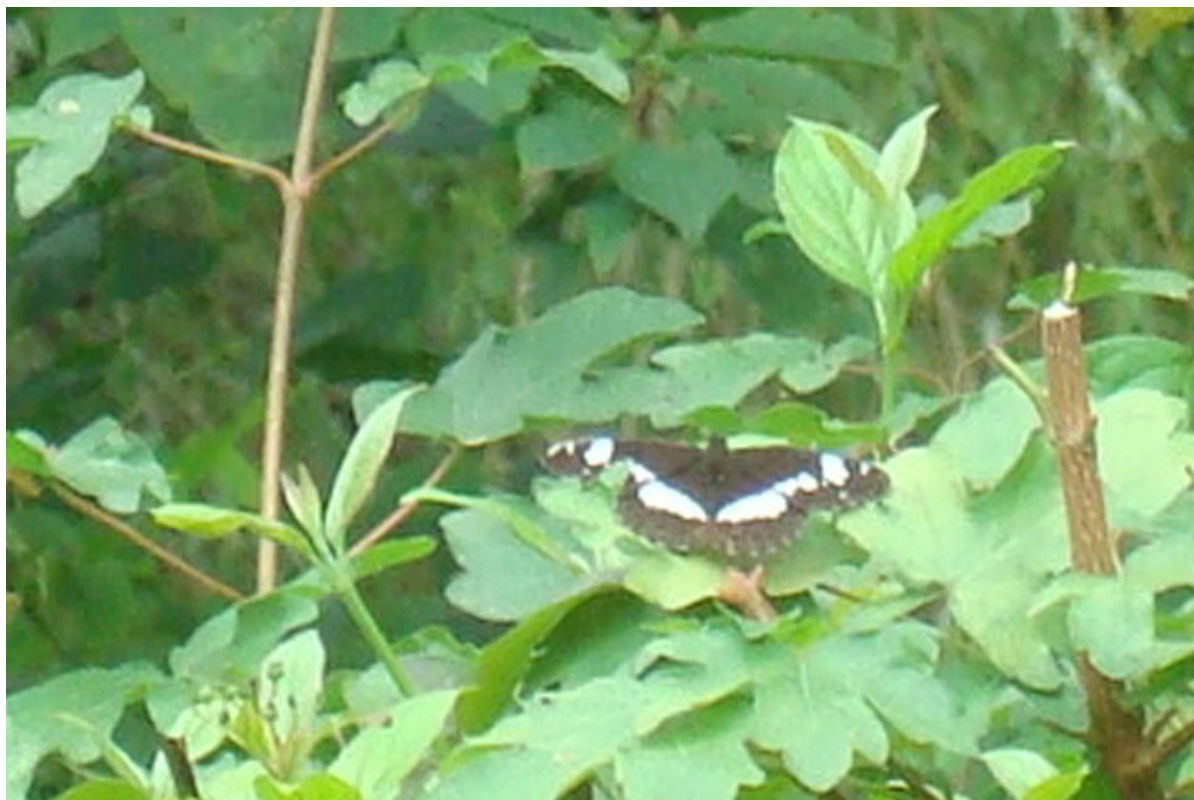
Na de plaatsing van een foto van de Kleine ijsvogelvlinder in lokale bladen, kreeg ik diverse meldingen van mensen die de Kleine ijsvogelvlinder ook hadden gezien. Twee van hen hadden als bewijs een foto meegestuurd. Foto's van Landkaartjes. Het is niet voor niets dat bij bijzondere waarnemingen om een foto wordt gevraagd.

Maar voor bovenstaande vlinder is er geen twijfel mogelijk, het is een vrouwtje van de Keizermantel. Er is bij ons geen enkele vlinder die op de Keizermantel lijkt, groot, oranje, scherpe voorvleugeltippen en veel groen in de ondervleugels.

Op 25 juli hebben Erik Sanders en Tobi Koppejan op de Roterij in Burgh Haamstede ook al een Keizermantel waargenomen en er zijn meer waarnemingen van deze soort in Zeeland bekend.

Nog spectaculairder was de vondst op 9 juli van Hans de Bruijn van een Kleine ijsvogelvlinder in zijn tuin te Ouwerkerk.

Kleine Ijsvogelvlinder uit Ouwerkerk

Foto: Hans de Bruijn

Dit is zeer opmerkelijk omdat de dichtstbijzijnde locatie zich in België op ca 65 km van Ouwerkerk bevindt en de dichtstbijzijnde locatie in Nederland nabij Tilburg, op ca 80 km vliegen.

Nu staat de Kleine ijsvogelvlinder wel bekend als een mobiele dagvlinder die bij warm weer grote afstanden kan afleggen.

De kans dat deze soort zich in Zeeland blijvend zal vestigen is zeer klein omdat de waardplant van de rups, de wilde kamperfoelie in een vochtige omgeving, hier niet veel voor komt.

Op 1 augustus, heb ik een vrouwtje Koraaljuffer gezien in het Poelbos nabij Goes. Het is een soort waarvan er bijna alleen enkele waarnemingen langs de duinstrook bekend zijn. Deze rode juffer is te verwarren met de vuurjuffer, maar die heeft geheel zwarte poten en de Koraaljuffer heeft rode poten.

Tijdens de excursie op 7 juli in het Poelbos bij Goes is een Gaffelwaterjuffer gezien en op 4 augustus in de Dishoek nog twee Gaffelwaterjuffers. Deze soort werd een paar jaar geleden voor het eerst in Zuidwest Nederland bij Cadzand ontdekt is nu dus de Westerschelde overgestoken. Naar bewijs van voortplanting boven de Westerschelde wordt nog gezocht.

Nachtvlinderfoto's

Henny Waanders

Zoals reeds eerder is aangekondigd, zijn we gestart met het verzamelen van foto's van macro-nachtvlinders, hun rupsen, poppen en eieren voor een uit te geven atlas..

Op deze oproep hebben we al diverse reacties ontvangen. Hiervoor dank. De ingezonden lijsten geven echter geen inzicht in de kwaliteit van de foto's.

We hebben daarom nu de behoefte aan de (digitale)foto's zelf.

Om te voorkomen dat onze computers en e-mailboxen worden opgeblazen en dat we later niet meer weten wie de foto genomen heeft , moeten wij enige eisen aan de foto's stellen.

De volgende eisen worden gesteld:

De foto dient van goede kwaliteit te zijn, o.a. scherp.

De soortkenmerken moeten duidelijk zichtbaar zijn.

Aanleveren per CD, DVD of USB-stick.

Bestandsgrootte maximaal ca. 1 mB. Dit is voldoende om een keuze te maken. Indien uw foto later door de fotoredactie wordt gekozen, dan zullen wij u dan om een groter formaat vragen.

De naam van de foto moet bestaan uit; de Nederlandse naam, Wetenschappelijke naam, de naam van de fotograaf en een volgnummer per soort. Bv. *Huismoeder Noctua pronuba JanJansen 003.jpg*.

Voor de te gebruiken Nederlandse- en wetenschappelijke naam, dient de eerder door Anton verstuurde naamlijst te worden gebruikt.

De digitale foto's graag sturen naar Henk Wagenaar, Voorburcht 16, 4421 EN Kapelle.

Door het inzenden van de foto's geeft u toestemming om ze voor onze Nachtvlinderatlas te mogen gebruiken, zonder daar een geldelijke- of andere vergoeding voor te ontvangen.

Het klinkt misschien wel erg streng maar als er 100 foto's van de Huismoeder worden ingezonden van 4 mB, zullen we toch keuzes moeten maken. En dat van meer dan 600 soorten. Vandaar.

We hopen echter dat de eisen die aan het aanleveren worden gesteld u niet zal weerhouden om foto's in te sturen.

Indien u problemen heeft met onze eisen, neem dan contact met mij op om samen te proberen tot een oplossing te komen.

We hopen veel foto's te mogen ontvangen en vergeet ook de foto's van rupsen, poppen en dagactieve nachtvlinders niet.

Werkmorgen in het duingebied bij Biggekerke

Eén van onze doelstellingen is het behoud en herstel van de vlinder- en libellenstand in Zeeland. Het bestuur is bezig een actieplan op te zetten voor zes Zeeuwse dagvlindersoorten. In het decembernummer zullen wij hier meer over bekend maken.

Eén van deze soorten is de Kleine parelmoervlinder, die o.a. het duinviooltje als waardplant heeft. Om het duinviooltje te behouden is regelmatig maaibeheer in de duinen nodig. Vandaar dat wij onderstaande actie van Stichting Landschapsbeheer Zeeland steunen en u uitnodigen hier aan deel te nemen.

Zaterdag 22 september 2012, gezamenlijke werkmorgen in het duingebied bij Biggekerke

Karin Mol

De tijd vliegt en dus wil ik jullie weer uitnodigen om samen aan de slag te gaan in de duinen van Valkenisse. Voor een aantal van jullie het 8e jaar op rij, zijn de 8 hellingen en valleien door Stichting Landschapsbeheer Zeeland gemaaid.

In september wordt er voor de tweede maal in dit jaar gemaaid maar ook wat extra stukken met duindoorn afgezet. Om alles af te harken en naar de rillen te transporteren met hooivorken hebben we jullie hulp nodig!!! Ook voor de zagers onder jullie is er werk want in twee valleien staat Amerikaanse vogelkers die we een kopje kleiner maken.

Afgelopen jaren kwamen jullie ons gelukkig helpen en konden jullie zien hoe de hellingen jaar na jaar veranderen van gras naar de bloem- en paddenstoelhellingen nu. Er ontstaan weer mooie geel walstrovegetaties met kruipend stalkruid, walstro-bremraap en zeewinde.

Ook verse aardsterren (paddenstoelen), zoals de gekraagde aardster en de baretaardster, beide rodelijst soorten hebben zich afgelopen jaren laten zien.

Genieten terwijl u werkt op deze mooie hoge Walcherse locatie is er zeker bij. Voor de mensen die graag willen helpen maar niet meer fysiek het duin in kunnen hebben we, “op de begane grond” de bijenkuil. Hier wordt onder leiding van Anton Baaijens gehooïd en gesnoeid voor de graafwespen en graafbijen.

Landschapsverzorging Walcheren is de vaste basis van vrijwilligers en natuurlijk nodigen we de beheerswerkgroep KNNV Zuid-Beveland (onze vaste gasten) en KNNV Walcheren/IVN graag weer uit. Dit jaar komen ook een aantal “overkanters” van de Steltkluut helpen, we hopen dus op helder weer met zicht op de overkant.

Welke werkzaamheden kan je verwachten? In de duinen bijeen harken van maaisel en dit met hooivorken afvoeren naar dichtbij gelegen rillen. Van de afgemaaide duindoorns staan soms nog wat dikkere stammetjes die we tot de grond afzagen en

ook de Amerikaanse vogelkers zagen we af. Bijenkuil harken en afvoeren maaisel en snoeien wilgen.

Dus wil je genieten en gezellig samen bezig zijn op één van de mooiste plekjes langs de Walcherse kust, dan moet je je beslist even aanmelden.

We starten 's morgens om 9 uur tot 13.00 uur. Natuurlijk is er tijd voor koffie/thee (zelf meebrengen) waarbij Staatsbosbeheer zorgt voor een bolus bij de koffie!

Tijdens de pauze zal er weer een tipje van sluier worden opgelicht over een onderdeel van de bijzondere duinflora of fauna.

Verzamelen: voor Pompstation 2 te Biggekerke

Hoe komt u er!!!!!!!!!!!!!!

U rijdt vanaf Middelburg/Vlissingen door Koudekerke (niet de nieuwe rondweg pakken) richting –Zoutelande, na Koudekerke 1^e weg links dit is de Strandweg.

Helemaal uit rijden (bij rotonde rechtdoor) naar de duinen, aan einde van de Strandweg kunt u rechtsaf naar de parkeerplaats (let op:betaald parkeren). Vanaf de P-plaats loopt u de (eigen)weg in rechts van de strandopgang richting pompstation.

Opgeven voor 18 september a.s. bij Karin Mol (i.v.m. met organisatie materiaal) via onderstaande mogelijkheden:

0113-230936 of per mail naar karin.mol@slz.landschapsbeheer.nl

Op 22 september zelf kunt u mij bij verhindering/calamiteit bellen op 06-23066154.

Tot de 22^e!!

Activiteiten programma 2012

Door slecht weer of andere omstandigheden kan het voorkomen dat een activiteit niet door kan gaan. Neem daarom altijd vooraf contact op met Henny Waanders (0113 270 436) of Henk Wagenaar (0113 343 987) of kijk regelmatig op onze website, www.vlinlibzeeland.nl/Activiteiten.

Woensdag 26 september 2012 zal er een werkgroepbijeenkomst worden gehouden waarbij Gerard Geuze dia's zal laten zien over orchideeën en vlinders.

De avond begint om 19:45 uur met een korte vergadering.

Locatie: Hollandse Hoeve, Mec de Bevelanden, Kattendijksedijk 23 te Goes.

Woensdag 21 november 2012, houden we een Mystery butterfly-avond en er kunnen digitale vlinder- en libellenfoto's ter determinatie worden aangeboden. De avond begint om 19:45 uur met een korte vergadering.

Locatie: Kaasboerderij Schellach, Prooijenseweg 26, 4332 RD Middelburg

Een bijzondere ontmoeting

Een mannetje Tengere grasjuffer met een mannetje Kleine roodoogjuffer!

Redactieadres: Henny Waanders
Donkerstraat 42, 4463 VW Goes

